

Počátky a příčiny

Tradiční chápání příčinné souvislosti bylo spjato s tím, že každé jsoucno, každý děj atd. mají nějaké příčiny (nějakou příčinu), ale samy opět jsou příčinou dalších následků. Odtud domnění, že všechno má svou příčinu; ale tato příčina byla vždycky chápána jednak jako působící z minulosti (neboť sama už je minulá), jednak jako něco, na co lze ukázat (tedy jako něco předmětného). Proto otázka, *odkud* se bere to či ono jsoucno nebo ta či ona událost (proces atd.), mířila vždy do minulosti, a navíc k předmětné (zpředmětnělé) minulosti. Německé „von woher“ to vyslovuje ještě zřetelněji: něco přichází odněkud (z nějakého „někde“ – wo), tedy do tohoto „někde“ (wo), a přichází k nám, přesněji sem (her). Když tedy třeba Schleiermacher formuluje ‚otázku‘ či spíše problém „von woher des Daseins“, vypadá to naprosto protismyslně (z diskuse s Honzou Kranátem u nás). Ve chvíli, kdy asi plně uvědomíme, že z minulosti „přicházejí“ do aktuální přítomnosti pouze relikty toho, co už minulo, zatímco vpravdě zakoušíme, že všechno nové přichází z budoucnosti – a sami sebe, tj. své „Dasein“, ale zejména svou „existenci“ chápeme vnímáme jako cosi nového, co tu dosud nebylo (a tedy ani ne-existovalo), musíme připustit nový význam onoho „odkud“ či „woher“ – totiž právě z budoucnosti. To, odkud vposledu všechno přichází, je tedy budoucnost; a tu si nesmíme plést s minulostí a nesmíme tedy říkat, že to v té budoucnosti „jest“ či dokonce že to tam „bylo“. Když se tedy tážeme po příčinách, netážeme se vlastně po počátcích, nýbrž pouze po zbytcích toho, co už pominulo, po reliktech toho, co už je pryč, zatímco to nové, to „živé“, to, díky čemu mohou ty relikty nějak přetrvávat (tj. díky reaktibilitě a především aktivitě, akceschopnosti toho nově „přicházejícího“) přichází – *odkud?*, „von woher“? Nepochybně z budoucnosti. A z budoucnosti „žije“ („jest tu“ jako živé) každé pravé jsoucno, každé ‚Dasein. Na otázku „von woher des Daseins“ (nebo radikálněji: „von woher der Existenz“) je jen jedna odpověď, pokud nedokážeme opustit „tradiční“: z ničeho, z nicoty, z toho, co není, z nejsoucího.

(Písek, 150913-1.)